

Följ med till några av lärpassen på årskonferensen 2022

Rena resor är rena vinsten

Förutom att minska utsläpp av växthusgaser finns det många andra vinster med rena, fossilfria resor. Kanske kan omställningen gå snabbare om vi pratar mer även om dessa vinster? Region Örebro län höll ett lärpas som hette *Oväntade vinster med rena resor*. Deras erfarenhet är att kraftsamling kring en konkret fråga kan ge vinster inom alla mål i Agenda 2030.

Genom att berätta om framtiden på nya sätt blir omställning intressant för fler.

- Det finns ett sug efter berättelser om framtidens resande, säger Mirja Mattsson, projektledare för *Rena resan*.
- Vi behöver visa att det finns fördelar att hämta för dig som individ, du får ett bättre liv med rena resor. Det är oftast ekonomiskt bra, resvägen kan bli vackrare, du får vardagsmotion som i sin tur ger bättre sömn och minne.
- Rena resor leder också till mindre buller, bättre vattenkvalitet och mindre stress, fyller Katja Hagström, projektledare för *Fossilfritt 2030*.

I Region Örebro län får kommunerna stöd med kunskapsunderlag, nätverksträffar, åtgärder för att öka andelen förnybara drivmedel i den egna verksamheten, planera infrastruktur för elfordon, använda upphandling som verktyg i omställningen. Allmänheten möter kampanjer och nudging-åtgärder.

- Vi har till exempel skapat en digital test till exempel – vilken cykeltyp passar dig? Vi har cykelbibliotek, vikcykel för transport på tåg och buss och vi har målat vackra cykelvägar för att förhöja upplevelsen, säger Mirja Mattsson.

Värmland leder tillsammans

I Värmlandsrådet samarbetar regionen och alla 16 kommunerna. Värmlandsrådet har utvärderats och i lärpasset berättar region Värmland vad utvärderingen visade och hur arbetet går vidare.

Utvärderingen visade till exempel att arbetsgruppens roll behöver tydliggöras, beredningsprocessen bli tydligare och återkopplingen i de egna organisationerna mer organiserad. Rekommendationerna som kom fram i utvärderingsintervjuerna har klustrats, samverkansavtalet har kompletterats med arbetsformer och delaktigheten har breddats genom att samtliga region- och kommundirektörer deltar.

I arbetsgruppen blandas direktörer från regionen och kommunerna i de fem klustrade grupperna *Nya perspektiv*, sakområdesrådet, arbetsordning, uppdrag/mandat samt verkställighet. Avstämningar och delrapporteringar effektiviserar processen och flera rekommendationer från utvärderingen är redan genomförda, medan arbetet fortsätter med att utforma sakområdesforum, förbättra kommunikationen samt arbeta med nya perspektiv.

- Framgångsfaktorer har varit och är att vi avsätter tid för reflektion, vi testar, vågar och gör om, och vi bygger upp tillit, säger Ingrid Strengsdal, chef Värmlandsrådsavdelningen.

Affärsstrategi – en förutsättning för att öka AI-tillämpningar i näringslivet

Region Västerbotten startade med en teknisk ansats för att stimulera tillämpning av AI i näringslivet men märkte snart att det inte räckte, det ledde inte framåt som önskat. De formade därför ett projekt med icke-tekniska aspekter kring AI. Förutom teknisk kompetens behövs kunskap om hur AI påverkar strategier, planer med mera.

Även om projektet fortfarande pågår finns redan en del intressanta insikter. Till exempel att många företag är ovilliga att vara först, de vill hellre kopiera beprövade lösningar även när det gäller AI. ”First mover advantages” verkar i många fall väga lätt.

Thomas Kvist, Region Västerbotten, berättar även att ordning och reda bland sina data är en bra grund för att börja använda AI, att skapa det först tjänar man mycket på. Strategisk kompetens behövs också, och mognad och förändringsvilja behöver utvecklas – även internt på regionerna.

- Det är också så att mellanchefer kan bli oroliga, deras arbetsuppgifter definierar deras status och AI kan upplevas som ett hot om förlust. Även sådana frågor behöver man arbeta med för att öka kunskap och insikt inför införandet av AI i en verksamhet.

Länk till projektet – länk till inspelade seminarier längs ned på sidan

<https://digitalavasterbotten.se/kompetens/regai/>

Det nya Norrland?

De största industriella investeringarna i Sveriges historia sker nu. Det nya Norrland vänder på gamla föreställningar. Satsningarna ingår i den gröna omställningen och de kräver stor inflyttning till de nordliga regionerna.

El har blivit en råvara. Industriomställningen bara i Norrbotten behöver mer än det som nu produceras av vattenkraften. Infrastrukturen ska även klara arktiskt klimat, de industriella processerna får aldrig stå stilla.

Industrin är drivande men boomen omfattar även leverantörer i små och medelstora företag. Kompetensbehovet är stort och redan nu har Norrbotten hög specialiseringsgrad.

- Större delen av ekonomin kommer från stål och gruva. Risken nu är att den andelen blir ännu större. Vi försöker utveckla andra områden som rymd, besöksnäring, kompositser, arktiska tester osv. Bra tillväxt inom fler områden skapar bredare arbetsmarknad, säger Per Erik Andersson, Region Norrbotten.

Arbetet i Region Norrbotten för att möta utmaningarna består av tre delar: Loket, LUX och The North Sweden green deal. Per-Erik Andersson berättar att Loket får de industriella klustren hjälp att växa och leda processen. LUX är Vinnovas projekt för nationella synergier och Handelskammaren anlitas för att se hur regionen kan få ökad export och expansion inom andra områden är stål och gruva. För talangrekrytering och kompetensförsörjning tittar man bland annat på Indien där det finns många ingenjörer.

- För att lyckas med kompetensförsörjningen måste vi skapa ett smart och hållbart samhälle. Risk om vi inte är attraktiva är vi får fly in fly out och det vill vi inte, säger Per Erik Andersson.

Region Norrbotten och Region Västerbotten samarbetar för att hantera utmaningarna och konsekvenserna av de stora investeringarna.

Hängrännen som förenar stuprören

Har du delat upp problem i bitar och försökt lösa dem var för sig? Då vet du att det inte fungerar med samhällsutmaningar som är komplexa och påverkar varandra på samma sätt som bitar i en sprucken glasruta. Det behövs nya arbetssätt där människor med olika roller, kompetenser och perspektiv tillsammans utforskar framkomliga vägar genom att lära ihop. Region Örebro län berättar hur de med områdesövergripande forum stärker RUS-genomförandet.

Hela ledningsgruppen för regional utveckling är med och med expeditioner utvecklas arbetssättet. Erfarenheten är bland annat att målkonflikter upptäcks och hanteras bättre, och att RUS:en blir en angelägenhet för alla nämnder som tydligare ser hur de kan bidra. Samarbetet ökar också mellan områden när de teamar ihop i olika handlingsplaner. Att prioritera tid till möten i det gemensamma forumet och till förberedelse inför dessa möten är förankrat i ledningsgruppen.

Samverkansmodell med civilsamhället

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor berättar om en samverkansmodell som har sin grund i offentliga aktörers behov. De utvecklade modellen tillsammans med berörda organisationer och tog in lärdomar från andra modeller via samråd och referensgrupper. Samverkansmodellen har fyra faser med tre steg i varje. Faserna är: förutsättningar, identifiera och involvera, planera och justera samt implementera och polera.

Hela modellen finns presenterad här: <https://www.reglab.se/wp-content/uploads/2021/08/LP-10-mucfSamverkansmodell.pdf>

Vilka företagare främjas?

Affärsplan Västmanland är regionens plan för näringslivsutveckling, tillväxt och smart specialisering. Genom att korsa variabler ville regionen synliggöra maktrelationer och ge en mer nyanserad analys av hur social hållbarhet och intersektionella perspektiv har integrerats i dokumentet. De som inte ingår i normen möter fler och andra svårigheter men det är lätt att glömma när man själv är en del av systemet. I exempelvis företagsfrämjande är det viktigt att rikta ljuset mot sig själv och sina egna värderingar och normer.

Vem är den normativa företagaren vi finansierar, frågar Maria Lidberg och Maarit Nurkkala, Omställning Västmanland, Region Västmanland. Är det den som vill tjäna mer pengar, skala upp, skapa tillväxt och anställa, eller är det den som vill bidra till ett bättre samhälle, värna kvalitet och lokala leverantörer och utveckla sitt företag? Vilka drivkrafter premieras och vilka är vanligare hos kvinnor respektive män?

Efter analysen av Affärsplan Västmanland fördjupades förståelsen i workshop och texten uppdaterades. En lång lista med möjliga åtgärder upprättades och arbetet vidare behöver ske i nära dialog med företagare.

Undvik projektkyrkogårdar

Det finns över 400 organisationer i Sverige som hjälper små och medelstora företag. Göran Andersson och Kjell Håkan Närfelt från Vinnova sa de ser bra organisationer i sig, men en väldig fragmentering och även organisationer som jobbar för sin egen överlevnad. Ibland tycks alla delar vara bra men varför tickar det inte? Varför samspelar det inte som i ett urverk? Varken regionalt eller nationellt.

Vinnova frågar sig hur vi kan både använda projektmedel OCH utveckla ekosystemet, och göra det effektivt.

Varje region som helhet skulle kunna arbeta med hur just deras ”tratt” ser ut och hur den bör utvecklas i samspel med regionala aktörer och med andra regioner/ekosystem?

Regionerna behöver utveckla sina ekosystem koordinerat. Skapa keystone team för att koordinera det regionala ekosystemet, skapa samverkan och synergier. Vad saknas i regionen och hur kan vi koordinera och få samma riktning? Koppla samman aktörer och arbeta även med kulturutveckling, med pay it forward – Hur mycket hjälp får jag innan jag måste betala en faktura? Det markerar kulturen i ett system.

Starta genom att ändra fokus redan vid bedömning av vilka projekt som får finansiering:

Finns det behov i ekosystemet av det som föreslås? Efterfrågas lösningen? Hur ser alternativen ut? Hur ser affärs- eller verksamhetsmodellen ut? Vilken samverkan behövs för att realisera? Hur attraherar sökanden resurser för långsiktig hållbarhet?

Jämlika livsvillkor

Region Gävleborg berättar om en utredning om jämlika livsvillkor och möjligheter i regionen. Maria Sundman, Region Gävleborg, berättar att utredningen hade en blandad arbetsgrupp, vilket var bra. De hade även politiken i ryggen, med en tydlig viljeinriktning.

Resultaten visar att ojämlikheten i Gävleborg blir alltmer koncentrerad, regionen har en hög andel resurssvaga och de blir mer resurssvaga utifrån allt fler aspekter. Det hänger ihop.

Gävleborgs utmaning är att stärka de grupper som har minst. Om inget görs ökar ojämlikheten. Mer jämlika möjligheter kräver många olika, kontinuerligt korrigerande, åtgärder.

Resultatet har överlämnats till koncernledningen som tar aktivt ledarskap och bildar arbetsgrupper för att jobba vidare. Utmaningen är nu att granska de egna verksamheterna och påverka befintliga strukturer, att se till att orden blir verklighet.

Designmetod för hållbarhet

Med människan i centrum kombinerar Region Sörmland regional statistik med system och skapar persona-hushåll för att visa vem och vilka insatser som behövs för en hållbar samhällsutveckling.

De prioriterar om i RUS:en för att fler ska känna ägarskap och engagemang.

- Det kommuner gör spelar roll för RUS men vi ville att de ska se det och ta det till sig. Fånga upp kommunernas olika kopplingar till prioriteringarna och se vilka delar de bidrar med i upplevelsen, i utbildning, boende och annat, säger Mona Karila, Region Sörmland.

För att förstå systemet i Sörmland, utvecklade de bilden ”kabeltrumman” som visualisering av hushållet. Det översta planet i trumman är vardagslivet, den nedre basen är det bärande systemet. Det vill säga alla aktörer som bär upp vardagssystemet. Utifrån statistik skapades verkliga hushåll, sedan la de på andra behov som sjukresor, transporter till skola osv. De skapade berättelser och la till fler lager i kabeltrumman, med funktioner från privat och idéburen sektor, staten mm. Till varje vardagsupplevelse drogs trådar till den/de som har rådighet över den funktionen.

Det blev en trasslig bild över ett komplext system och syftet är att åskådliggöra för att gynna en utveckling där fler jobbar ihop. Med hjälp av dessa verklighetsbaserade bilder av olika sörmlandshushåll kan kommundirektörer samla en grupp och se hur förbättringar kan göras för de vanligaste hushållen i just den kommunen.